

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Narodna: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece; in za inozemstvo \$8.00.
 Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
 "MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Julija 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne utavi list.

FRANCOSKI IN NEMŠKI KAPITALISTI SO SE SPORAZUMELI.

Komedija se bliža svojemu koncu. Francoski in nemški kapitalisti so se sporazumeli. Celo bodo plačali francoski in nemški delavci. Tak je zaključek o položaju v Porurju po brzovjavah iz Essena in Berlina.

Skozi mesece in mesece so bili nemški delavci nahujskani, da se morajo s pasivnim odporom postaviti proti francoski okupaciji Porurja. In ravnotako toliko mesecev se je pridigalo francoskim delavcem, da je treba s silo zlomiti pasivni odpor nemških delavcev, če ne, je Francija v nevarnosti, da se zruši.

Kakor strela z jasnega neba je presenetila brzovjavna vest iz Essena ves svet, da je von Buelow, ravnatelj Krupove družbe, podpisal sporazum za delo s Francozi.

Dan preje so bili Francozi še največji sovražniki nemških delavcev po zatrdilu nemških industrijalcev, katerim je treba nagajati na vse načine, da ne gre produkcija jekla in železa od rok. Ali čez noč so ti sovražniki nemškega delavstva postali njegovi prijatelji.

Delavski listi so že parkrat opozorili na dejstvo, da je navadna komedija, ki se igra z okupacijo Porurja, katera ima za svoj cilj sporazum nemških in francoskih kapitalistov, da zaslužijo še bolj nemške in francoske delavce. Zadnje brzovjave potrjuje, da se delavski listi niso motili, ki so tako pisali.

Francija je dobila po končani vojni velike železne rudnike v Loreni. Najboljša železna ruda pa dandanes nima vrednosti, ako ni mogoče dobiti dobrega premoga po nizki ceni. Nemčiji so ostali premogovniki. Stvar je bila taka, da so francoski kapitalisti postali lastniki železnih rudnikov v Loreni, nemškim kapitalistom so pa ostali premogovniki. Vsak je imel nekaj in združiti je bilo treba oboje, da bo dajalo velik dobiček.

Francoski kapitalisti so kmalu spoznali, da jim ne pomaga prav nič, ako lastujejo železne rudnike, ako nimajo dobrega premoga po nizki ceni. Kako priti do njega, ako se nemški kapitalisti nečejo zlepa pripraviti do tega, da se napravi sporazum glede produkcije jekla in železa je bilo zanje najvažnejše vprašanje.

In tako so se odločili, da zakriče v javnosti, da Nemčija ne plačuje odškodnine po mirovni pogodbi. Na to so zagrozili, da francoska armada zasede Porurje, ako Nemčija ne plačuje točno obroke. Sledila je okupacija, po okupaciji pa vsakovrstne grožnje in končno se je celo zagrozilo zasedenjem Berlina.

Nemški kapitalisti so dobro vedeli, koliko je vreden dober premog za produkcijo dobrega železa in jekla, pa so nagajali francoskim kapitalistom, dokler se francoski kapitalisti ne dogovore z njimi, kako bodo delili profite z njimi. Da je bila nagajivost uspešna, so nahujskali nemške delavce, da se morajo upirati francoski okupaciji s pasivno resistenco. Pripovedovali so jim, kako je poniževalno za francoske delavce, ako jih izkoriščajo samo francoski kapitalisti in nimajo nemški kapitalisti nobenega dobička od tega izkoriščanja. Delavci so verjeli, da je to resnica in dali so se nahujskati v odpor, pri katerem se ni postopalo in ravnalo le pasivno, ampak je večkrat tekla tudi delavska kri. In zakaj? Da bodo nemški in francoski mogotei složno in skupaj izkoriščali francoske in nemške delavce.

Tako in nič drugače se dasta zdaj po teh brzovjavah tolmačiti okupacija Porurja in sprava med nemškimi in francoskimi vodilnimi krogi, ki je prišla čez noč.

Nemški kapitalisti so zdaj pričeli sugestirati, da ni prav nobena sramota, ako delajo v senci francoskih bajonetov. In seveda večina delavcev zopet verjame, kar jim sugestirajo nemški kapitalisti.

To je povest, ki je podprta z očitnimi znamenji in ki pripoveduje, kako je prišlo do sporazuma med nemškimi in francoskimi kapitalisti, da so osvojili evropski trg, katerim sledi drugi trgi zunaj Evrope, za razpečanje produktov iz jekla in železa v korist francoskim in nemškim kapitalistom.

Nemški in francoski kapitalisti so postali prijatelji! Nemški in francoski delavci se bodo pa še v bodočnosti dali hujskati drug proti drugemu.

SLIKE IZ NASELBIN.

Warren, Ohio. — To mesto je v lepem razvoju. Na vse strani se širi in ljudstvo različne narodnosti prihaja sem od vseh strani, največ pa iz Penne. Med njimi smo tudi Slovenci, naseljeni med različni narodnostmi, kakor smo prišli sem. Slovenci smo skoraj po vsem mestu, tu eden, tam drugi. Par let nazaj smo se začeli ustaljevati bolj na južnovzhodni strani mesta in tako se nas še zdaj tam zbira več in več. Kako so bili rojaki naprednega mišljenja, je pa razvideti iz našega društva "Jan Hus". S. N. P. J. Po svojem trdnopolnem delu imajo skazilo vsi, da se zanimajo za izobrazbo med seboj.

Dne 30. junija, v soboto, je imelo omenjeno društvo plesno zabavo. Izkazalo se je po obisku rojakov iz sosednjih naselbin, da smo združeni med seboj. Iz Girarda, Ohio, nas je obiskalo pevsko društvo "Ljubljanski vrh", katerega pevec so nam zapeli par lepih pesmi. Lepo jih je bilo čuti in priznati jim je treba, da so dosegli uspehe v petju po malem času vežbanja. Priporočam jim, naj še dalje vztrajajo v svojem vežbanju, da postanejo prvi peveci.

Vsem udeležencem izrekam zahvalo, posebno pa pevskemu društvu "Ljubljanski vrh". Obiskali so nas tudi iz Nilesa, Ohio, kar je znamenje, da so naši sodelavci, tako kot so naselbine sosedne. Slovenci smo lahko ponosni na njih pomoč in dolžni, da se ob prihodnosti njihovi prireditvi. Torej hvala vsem skupaj iz omenjenih naselbin.

Nas Slovencev pa čaka tu še veliko delo, odvisno od vseh, da se povzpemo do samostojnosti, do Slovenskega doma. Dostikrat štimo v tem ali onem listu, kako naporno delo je za gradnjo narodnega doma, ob začetku se je težko pripraviti, a še težje je obstanek. Tu govorijo, da bi morali začeti s tem delo. Eni so za, drugi za odlašanje, naj bi še malo počakali. Prepričan sem, da delo se ne more vrtniti v velikem obsegu, kajti tu nas je še malo. Delujemo pa lahko po malem za idejo. Vsaokrat naj bi kaj pridobili v prid društveni blaginji ali slovenski naselbini. Po mojem mnenju bi bilo dobro, da bi začeli s delom za Slovenski dom vseh tukajšnjih naših naselbincev. Zedinjeni bi morali biti, pa bi prišli po premišljenem načrtu do uspehov. Malo začetek bo lahek, a z njim storjeno veliko delo.

Iz različnih naselbin se čuje o težavah slovenskih domov; za preke so nekako podobne povsod. A vkljub močnim oviram se delo nadaljuje. Res trnjeva pot je, a naselbina končno vendar le pride do svojega doma. Povsod jim je bil še kaj na poti in je, kjer so pričeli s takim delom.

Dan nekoliko znanja, da je bilo dne 27. junija v bližini Youngstowna, Ohio, slika znanega boritelja za delavske pravice E. V. Debsa, veterana številnih delavskih vojn. Nprecepljive so njegove ideje, vsa njegova stremeljenja so samo za delavstvo in boj proti sedanjemu družabnemu redu zasebnega kapitalizma. Po svojem prepričanju je nam delavcem razodeval o delavskem programu, slikal nam je načrte in delo, katerega bi morali imeti pred seboj ob vsakem prostem času in ki smo ga dolžni izvrševati. Naglašal je potrebo socialistične organizacije v vsaki naselbini ter kako bi se moralo delavstvo zavzemati za svoje interese. Resnično je, da delavstvo v največji meri potrebuje izobrazbo in druge nazore o socialnem življenju.

Danes je po stanovanjih potreben plin za svetlobo in kurjavo, električna razsvetljava, voda itd. in če tega ni v stanovanju, ni isto nič vredno. Če bi bil kdo kaj takega imel pred sto leti, bi ga imeli za čarovnika ali pa za mogočnega boga. Svet torej vendar napreduje. Prej se je ljudstvo balo imeti takih naprav po stanovanjih, danes pa jih zahteva. — Ne kdaj so bile ponajveč pušave, tu pa tam se je kdo naselil in začel zbirati ljudstvo skupaj. Napravil si je zavetje in se v skupščini boril za obstanek. Pobijal je zver, nabiral zelišča, da se je mogel ohraniti pri življenju, napadati je prišel druge skupine in ropati. Tako je bilo pred fevdalizmom. V fevdalizmu in še danes, ko je kapitalizem, pa delavstvo mora zasebnemu lastništvu, ko delavci nimajo pravice niti do dela. Zares samo mučenje in trpljenje je za delavstvo do smrti.

Kako bodo delavci počeli kaj boljšega, če pa smo vsi razdruženi in mirno prenašamo vse bridkosti. Združiti se je treba in po socialnem programu izboljševati sedanje razmere. Ne bodimo tiho, da bi nas ne slišali, ampak povejmo, da slišijo, kaj delajo v našo škodo. Postavimo jih pred sodišče in na njih mesta postavimo moške, katerih ideje so za vse ljudstvo, ne samo za posameznike. Drug drugemu pomagajmo, da dosežemo svojo zmago. Tako vztrajno se borimo, kot so se borili predniki naših očetov, ki so odpravili fevdalizem in telesno sužnost. Mi pa se borimo, da odpravimo privatni kapitalizem.

Delavci, ustanovljajte socialistične klube in razširjajte socialistične časopise. — Jakob Kotar.

S pota. — Zadnje sem poročal iz romantičnega, goratega Colorado, v katerem dopis po bili kakor v prejšnjih "s pota" opisani različni gorski kraji gorovja, ki se razteza po južnem in severnem Zpadu. Gore so tu od morja do morja, ponekod višje, drugje nižje, vmes lepe medgorne doline ali ravnine. Tako je Californija, Oregonu, Washingtonu, Wyomingu, Utahu in Colorado, kjer sem sedaj.

Gore, ponekod večne snežnike obiskujem letos že od Novega leta dalje, in znane so mi še na dvajset let. Pa še nikdar poprej mi ni šlo tako v spominje pogorje naših rojstnih krajev kot sedaj. Spomin me povede tja, kjer kraljuje naš Triglav in se sterozijo gore od Jadranskega morja tja Dalmacije do Črne gore, Bosne in Balkana, kjer so nas učili v šoli, da nas je tuje rojilo in nas izobražuje. Rekli so nam, da je naš sosed naš nasprotnik in nas tako vzgajali (to se učitelji morali), da smo imeli Črnogoro in omenjene kraje za tujnino kot nam je bila Afrika, čeprav so oni sinovi istih in bližnjih gora.

Od februarja, letos, sem vsaki mesec drugje, od juga gori proti severu od Tihem oceanu, sedaj pa sem po coloradskih hribih trgal spomladnje cvetke. Spomin mi je zopet vahal domov, kjer, kot pesnik opisuje:

Tam, kjer beli so snežniki, holmei mali in veliki, kjer izvira bistra Sava, teče Soča, Krka, Drava ...

Da, to je vrt, Slovenija. In Sava je danes Soča. Ko sem bil mali otrok, nam je pokojni oče pripovedoval, da Lah hoče za mejo Savo. Tedaj nisem vedel, kaj je to. In danes on škeli do te meje. Okrog Triglava so razpostavljeni topovi po gorah in hribih ter čakajo povelja, da porušijo še ostale naše trge in vasi. Bela Ljubljana je kot v senci tujčevih topov na nekdanji naši zemlji.

ni in mirno prenašamo vse bridkosti. Združiti se je treba in po socialnem programu izboljševati sedanje razmere. Ne bodimo tiho, da bi nas ne slišali, ampak povejmo, da slišijo, kaj delajo v našo škodo. Postavimo jih pred sodišče in na njih mesta postavimo moške, katerih ideje so za vse ljudstvo, ne samo za posameznike. Drug drugemu pomagajmo, da dosežemo svojo zmago. Tako vztrajno se borimo, kot so se borili predniki naših očetov, ki so odpravili fevdalizem in telesno sužnost. Mi pa se borimo, da odpravimo privatni kapitalizem.

Delavci, ustanovljajte socialistične klube in razširjajte socialistične časopise. — Jakob Kotar.

S pota. — Zadnje sem poročal iz romantičnega, goratega Colorado, v katerem dopis po bili kakor v prejšnjih "s pota" opisani različni gorski kraji gorovja, ki se razteza po južnem in severnem Zpadu. Gore so tu od morja do morja, ponekod višje, drugje nižje, vmes lepe medgorne doline ali ravnine. Tako je Californija, Oregonu, Washingtonu, Wyomingu, Utahu in Colorado, kjer sem sedaj.

Gore, ponekod večne snežnike obiskujem letos že od Novega leta dalje, in znane so mi še na dvajset let. Pa še nikdar poprej mi ni šlo tako v spominje pogorje naših rojstnih krajev kot sedaj. Spomin me povede tja, kjer kraljuje naš Triglav in se sterozijo gore od Jadranskega morja tja Dalmacije do Črne gore, Bosne in Balkana, kjer so nas učili v šoli, da nas je tuje rojilo in nas izobražuje. Rekli so nam, da je naš sosed naš nasprotnik in nas tako vzgajali (to se učitelji morali), da smo imeli Črnogoro in omenjene kraje za tujnino kot nam je bila Afrika, čeprav so oni sinovi istih in bližnjih gora.

Od februarja, letos, sem vsaki mesec drugje, od juga gori proti severu od Tihem oceanu, sedaj pa sem po coloradskih hribih trgal spomladnje cvetke. Spomin mi je zopet vahal domov, kjer, kot pesnik opisuje:

Tam, kjer beli so snežniki, holmei mali in veliki, kjer izvira bistra Sava, teče Soča, Krka, Drava ...

Da, to je vrt, Slovenija. In Sava je danes Soča. Ko sem bil mali otrok, nam je pokojni oče pripovedoval, da Lah hoče za mejo Savo. Tedaj nisem vedel, kaj je to. In danes on škeli do te meje. Okrog Triglava so razpostavljeni topovi po gorah in hribih ter čakajo povelja, da porušijo še ostale naše trge in vasi. Bela Ljubljana je kot v senci tujčevih topov na nekdanji naši zemlji.

In dalje gredo spomini: Tja, kjer je Ljubljana bela, davne čase že slovela kjer Postojna, spodnji svet s svojim čudom vabi spet.

Da, stoletnico so praznovali letos v Postojni in zato so Lah pobrali kot se čuje več najlepših kapnikov iz jame, ki je čudo sveta. Postojna je podjarmljena, na Ljubljano preže topovi, le za nekaj ur naj oddaja grom sovražni strel in jo ni ... In dalje poje pesnik:

To je rodna zemlja moja, dom junakov, dom moj.

Pretno je, da vsako stoletje gremo nižje in nižje doli. Nekam pred 100 leti je pel Vodnik: Ilirija vstan! ... Pa umrli so dobri voditelji naroda. Slovenci smo prišli z dežja pod kap. Še edino pravico imamo na svetu in to je smrt.

Nad trideset let potujem po Ameriki, kar sem zapustil vas ali domači trg, čez katerega danes od tuznega Jadranskega morja gre čez Planino ob bližnji Postojni sredi velike čiste meje med Jugoslavijo in Italijo. Koliko je bilo moledovanja in koliko deputacij je šlo v Beograd, da bi bolje uredili, ali za Slovence je pravica smrt. Vse so iz Beograda obljubili, nazadnje pa je prišel okosarjen odgovor: Ne moremo nič pomagati. Na eni strani tepejo in sujejo ljudstvo vragolci, vaska lipa je državna meja, na drugi strani pa karabinerji rimske vlade groze ljudstvo. Ob času suše tam so ubogi Planinci morali drago plačevati Lahom položene prošnje, da so smeli k duplinskemu studencu na vodo, ker višje oblasti (vsaj tako sem dobil poročilo iz Beograda) so tako uredile mejo tam, da vse, kar visi v Planino, Rakek in Cerknec (pod Javornikom), je laško. Tako so urejene "pravične" meje radi "varstva". Tam so vodni izvirki, ki jih prieka, kot je zamašeno, do 70 v Planino, ki je v

dolini. Tako je torej izvorna voda italijanska ali dana Italijanu, ki si jo z vojno itak ni pridobil. Dasi so take meje vnebovpijoče krivice, za Slovence vendar ni druge pravice kot smrt.

Da, nad trideset let potujem po Ameriki in med tem časom sem bil parkrat na obisku čez morje ... Obiskal sem razne kraje Evrope, naše slovenske in slovanske kraje iz ljubezni do danes žalostne domovine. Tu v novi domovini delamo, živimo in umiramo, za tujce nas imajo. A tu je vsaj bolje, čeprav so zadnje čase čudne, slabe delavske razmere. Rojaki, bratje in sestre, kdor hoče, me lahko razume. Ne pa, kot sem dobil opazke na potu, češ, prav ti je, saj si delal za Laha, za Srba itd. Ne rojaki, spoštoval sem in spoštujem vsakogar, najbota ta ali oni vsakega naroda, le kraljev in cesarjev ne. Sem in ostanem to, da ljubim, kar imam v Ameriki, to je republikančanska vlada; za ono sem tudi z drugimi deloval, da bi zatiran naš rod pridobil pošteno republiko.

In danes je gotovo, če bi bili skupno delovali s Slovenci v Ameriki, bi ne tekla meja po opisanih planinskih gorah. Kot mi je bilo odgovorjeno v Beogradu, je višje povelje tako in take meje so bile zahtevane. In s tem je povedano, če bi bili v Ameriki združeni, kot smo bili razdruženi, bi bili dosegli svoje cilje. Ob času vojne je akoraj vsaki teden kdo prišel v Washington, D. C., češ da je zastopnik celokupnega slovenskega ali slovanskega naroda. Sedaj ta, sedaj oni so prihajali, da so tam v Washingtonu od teh romarjev vedeli o naši neednosti.

Take vrste "voditelji" naroda je prišel v Washington in vprašali so učnega patra, ali upa, da bodo Slovani delovali skupno. — "Kot bratje v Kristus" je priredil, a v obraz so mu povedali, da je to neresnica, če pomislimo, da ima današnja Jugoslavija, ki je primeroma mala država, akoraj vse vere sveta in nje podaniki govore mešane jezike.

Zamislil sem se predaleč v vojne čase, ko je bilo tožiteljev in blufarjev povsod. Potujem po hribih Utaha in Colorada. Bil sem po slovenskih ovaduhih zatočen kot nevaren Ameriki in prijet ponoči dne 8. aprila 1918 v Helperju, Utah. Bil sem preiskani. Kasneje se me v Greenwood Springsu, Colorado 28. aprila sopol prijel vladni detektiv v hotelu. Preveš bi bilo opisovati vse okoliščine. Preiskali so me natančno, prebrskali vse moje potne torbe in obrnili žepe, pa našli nič drugega kot mnogo potrdil o darovih za Rdeči križ. V žepu sem imel mesto pričakovanih bomb ali morilnega orožja samo pipec za dva krajcarja. Nervozen sem jih vprašal: "Prosim vas, gospodje, kdo to meni dela?" Dobil sem odgovor, da sem že to preveč rekel in če zvodo, da koga sumim, da grem še za isto v zapor, kajti oni smejo zapreti tudi za 99 let in vojni časi so ter take postavbe.

Nekaj dni po tem neprijetnem dogodku na poti sem se srečal z dvema, ki sta potovala po Ameriki ter obdrževala govore in bankete v korist naroda. Ali pošteno povedano, delovala za lastno korist, da prideta do vladnih korist. Pri nekem banketu sem opazoval njuno delovanje. Petje in govori, vse je bilo njima na čast. V silnem navdušenju je eden njiju pri mizi zadremal, drugi pa ga je pod mizo večkrat sunil z nogami, da ga je dramil ter bi ga drugi videli, kako je "brihten". Ko mu je mala deklica z lepim nagovorom podarila krasen šopek s čekom \$200, jo je ginjen od narodnega čuta poljubil na vrh glave ter spravlil v žep denarne šeke.

Ta dva narodna "buditelja" ter ljubitelja banketov sta me nagovorila, češ, pojdi na oder in sprejemi kaj. (To je bilo par dni po opisani preiskavi.) Odrekel sem, da me kot takega opazujejo kot patrijota. Zastavila sta mi vprašanja, dali me je njuna družba ovadila. Ne, sem rekel, ne smem, ker sem vedno v črni knjigi, ampak zatrdim vama, da imam "prijatelje" pri dveh družbah, to je pri oni, ki ima sedež v Chicagu in pri oni v Clevelandu. Od teh sem bil lažljivo krivično ovaden. In kasneje sem poročal v nekem slovenskem listu, da ne vem, kdo mi je to storil ali iz verske ali trgovske mržnje. In kaj vidim? Nek katoliški listič v Chicagu je med drugim omenil, da je njihova patrijotična dolžnost, da sumljive ljudi ovadijo.

Tužna nam majka. Ravno voditelj onega lista je ob prihodu v Ameriko dobival — po njegovi trditvi malenkost — 1000 avstrijskih kron na leto. Namigoval je tudi s tožbami onemu, ki ne da

v njegovo malho. In kasneje, ko je bolj kazalo za njegov žep, pa se je prelevil kot kača spomladaj, hvalač Turko in Jugoslovane. Tako če noče klesleplati za njimi in ne daš v njih nikdar polno malho, pa te tožijo.

Po minuli vojni dolgo nisem dobil nikakega pisma iz stare domovine, pa sem pisal na Ljubljansko kreditno banko, vprašajoč, če so moji v Planini, Logatcu in Celju vsi pomrli. Na tej banki sem namreč imel nekaj denarja na čekovnem trgovskem računu za podpiranje svojcev. In ko je banka opozorila moje sorodnike, so mi začudeni pisali, da sem bil začasa vojne v Avstriji po časopisih, da sem mrtev. Kdo mi je a-kako tožbo obsodil na smrt, ne vem. Le to tudi vem, da je neka znanca iz mladih let v Podbrezju na Gorenjem, kot mi je pozneje pisala, že zmolila za moje dušo. A šeravno farovski kurhur, kot je bila tedaj, mi ni pustila zvoniti, ker so bili zvonovi pretopljeni v topove.

Naj mi čitatelji oprostijo, da to opisujem. To so moje misli v coloradskih gorah, tako podobnih našim tam okoli Triglava. — Matija Pogorelec.

Mezde določ za cenami življenjskih potrebščin.

Pišo Leland Olds za Federated Press.

V zadnjih šestih mesecih se je pokazalo, da delavstvo ne more izrabiti dobrih strategičnih pozicij za izvajanje boljših delavskih pogojev, kajti podjetništvo ima bolj centralizirano kontrolo nad delom kot delavstvo samo.

Trgovinski departament se z besedami izgovarja, da je pomanjkanje sladkorja pozročilo, da je bila cena sladkorju pokonci kot bi pogljal raketo v zrak. To je kajpada samo izgovarjanje, kajti nikakega pomanjkanja ni na sladkorju. In pri vsem tem se je med to dobo povzela zaslužek delavcev v tej industriji komaj za štiri odstotke.

Povprečni tedenski zaslužek po ameriških tovarnah je bil meseca aprila letos \$25.83, kakor poroča delavski statistični urad Unije. Ta povprečni zaslužek je bil izračunan na podlagi plač v 5651 tovarnah in različnih industrijah, katero je prejelo 2,139,033 delavcev. Povprečni tedenski zaslužek v mareu je pa znašal \$25.62 in v oktobru 1922 \$24.81.

Z drugimi besedami, povprečna plača delavca se je zvišala v šestih mesecih samo za \$1.02 na teden ali približno dva centa na uro.

Poglejmo še, za koliko so se med to dobo povzela meze v posameznih industrijah.

V teku šestih mesecev je cena na debelo za sukno in obleke poskočila za 9 odstotkov, dočim je meza povzela komaj za drobtinico tega, za en odstotek. Cena na debelo za kajinske izdelke in stroje je višja za 14 odstotkov, dočim so meze v tej industriji v isti dobi narasle samo za 6 in pol odstotka. Cena živinšnim izdelkom je višja za pet odstotkov na trgu na debelo, producentom pa je opla zvišana plača samo za tri odstotke. Stavbne potreščine so poskočile kar za 12 odstotkov, delavci, ki so zaposleni pri izdelovanju onih potreščin, pa so zopet dobili le trohico tega in sicer en odstotek več na teden v aprilu kot v oktobru lanskega leta.

Tu je seveda veliko nesoglasje med sorazmernim povzicanjem mezd in cen, česar sploh ni. Iz tega pač vidimo, za kako mnogo tisočev se mora povzicati njih doliček, predno mogote dajo le trohico od svojih velikih profito delavskemu razredu. V splošnem je sodba delavskega departamenta, da so se meze delavstvu povzicale v razmerju s cenami izdelkov manj kot ena proti deset. Torej delavci ni dobili niti enega celega centa, podjetnik pa deset. To pomeni, da so delavci vedno daleč za prosperiteto. — Čeprav dobijo mal povšek, morajo pa za deseterkrat toliko dražje plačati potreščine kot znaka njih povšek.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Warren, Ohio. — Vaš dopis je prišel prepozno za oblatno številko. — Pozdrav!

Povest "Jimmie Higgins" je zrcalo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

Iz zgodovine laških fašistov.

(Priloge izdaja organizacija "Anti-Fascist-Alliance of N. A.", ki ima svoj glavni sedež v New Yorku in ki se z vsemi svojimi močmi bori proti temu, da bi se fašizem razširil po Ameriki. To zvezo je odobrilo veliko številno delavskih organizacij.)

PRVO POGlavJE.

Nočne moritve.

Dogodek, poročan na tem mestu, ni kljub svoji grozoti edin. Na svetlo. Zrelo je tisočeri in tisočeri takih zločinov, ki ustvarjajo grozno fašistovsko zgodovino v deželi fašistovskega početka. Kajenje, kakršna je ta, tvorijo temelj tolpa, na katerih stoni Mussolinijeva oblast.

Bilo je polnoči dne 25. marca, 1921, v stari vasi Pincari v pokrajini Rovigo tam na severnem Laškem. Vas leži sredi prostranega valovitega polja. V njem prebivajo trdi kmetje, ki obdelujejo tisto polje. Pincari spi v objemu spomladanskega neba. Mir vlada vsepovsedno naokoli.

Ali tedaj pridrvi tolpa črnosrajčnikov, oboroženih do zob, na velikem avtomobilu. Tolpa se vali naravnost proti delavskemu glavnemu stanu — proti uradu kmečke lige. To je koča, ki je središče velikega agrarnega gibanja.

Koča je prazna. Ali da se pa fašisti dodobra prepičajo, oddajo več salv v hišo. Potem polijejo poslopje z bencinom, in v par hipih je hiša vsa v plamenih. Nočno nebo jame žareti ter pričati, da je ta rdeči petelin odgovor tisočeri in tisočeri požarom, ki jih je povzročila fašistovska strahovlada po celi laški deželi.

Fašisti so se pripeljali na velikem avtomobilu. Ta jo potem zavije naravnost proti županovemu domovanju. Župan je priprist smet in vnet bojovnik za kmečke pravice. Ali slučajno ga ni doma. Mala deklica je v hiši. "Mama je v bolnišnici," zašepeče doletete trepetaje, "in atjeja ni doma."

In fašisti prično liki ponočni tolovaji iskati župana po vseh kotih v tistem poslopju. Nikjer ga ne morejo najti. Ali fašisti morajo vendar imeti kako štev, zakaj, fašistovskega obiska brez krvoprelitja se nikakor ne da misliti. In nemudoma se nekdo oglasi z navetom, naj bo namesto župana kaznovan organizator kmečke lige. In brž jo krene fašistovski avtomobil s črnosrajčniki proti hiši tiste ga organizatorja, ki mu je bilo ime Luigi Ghirardini.

Hiša je temna in v naročju sladkega spanca. Tolpa jo obkoli, in za domeno znamenje zapoje svojo smrtno pesem več salv in pušk in samokresov. Ghirardinijeva družina se prebudi in nemudoma zavaja, kaj se godi odzunaj. Slišala je se poročila o takih roparskih in tolovajskih pohodih zločinskih fašistov iz sosednjih vasi. Ghirardini pohiti k vratom, pripravljen braniti družino in hišo do zadnjega. Petdeset krogel zadene zaprta vrata, in kmečki vodja se sgrudi mrtve na tla. Njegova praa so razmesarjena. Ducat krogel jih je razmesarilo.

Pojó svojo himno "Bodalo in bomba" vdero fašisti v hišo ter istrgejo mrtvega moža ženi iz naročja, da se tako dodobra prepičajo, če so dobro opravili svoj razbojniški posel. Mlad fantek zakriči in kliče sosedo na pomoč. Fašisti ga pa tako pretepo, da je revež nezavesten obležal na tleh.

Tako splošni so bili ti ponočni umori in poboji med početno dobo fašistovske zgodovine, da so novine prinesle poročila o njih kakor o nečem vsakdanjem takole: "Tudi v Pincari je bil načelnik kmečke lige umorjen potem, ko je bil ligin urad do tal požgan." (Pride še.)

NOV ODRŠKODNINSKI ZAKON V WISCONSINU.

Madison, Wis. — (Fed. Press.) — Governor Blaine je podpisal zakon, ki je povišal zneske odškodnine, katere so deležni delavci, ki se poškodujejo pri delu. Maksimalna vsota, katero prejme oseba za popolno poškodbo (izgubo obeh očes, obeh nog ali rok itd.), je povišana od \$13,182 na \$16,380. Najvišja tedenska podpora zdaj znaša \$18.20. Najvišja vsota, ki jo prejme vdova kot posmrtnina za ubitim delavcem, je po novem zakonu \$5,600; najvišja \$1000. Vse druge vsote so sorazmerno povišane.

Delodajalci morajo odslej plačati v sklad za odškodnine \$335,000 na leto. Zakon je stopil v veljavo 1. julija 1923.

NEW YORK VELE KOPE SUHASKEGA KOLOVOJDO NA MUHO.

New York, N. Y. — William H. Anderson, vodja državne protislunske lige, bo predmet druge porotniške preskave, kakor je to naznanil okrožni državni pravdnik Joab H. Banton, v ponedeljek, ko prične doprinaršati nove dokaze za tatvino, izsiljevanje in poneverjanje.

Liga narodov zavrgla pritožbo Ogrske.

Ženeva, Švica, 6. jul. — Svet lige narodov je včeraj zaključil, da svetovno sodišče v Hagu ne bi obravnavalo pritožbe Ogrske proti Rumuniji. Ogrska je zahtevala, da naj haško sodišče razsodi, dali ima Rumunija prav, ker je zaplenila Madžarom v anektirani sedmograški provinci milijon akrov zemlje v vrednosti 33 milijard levov; približno 50,000 Ogrov je prizadetih.

Rumunski delegat Titulesco je predlagal, da se stvar vrže z dnevnega reda, ker posega v suverenost Rumunije. Grof Apponyi, ogrski zunanji minister, je zato rekel: "Ogrska ne dobi pravice, ker nima velike armade. Kaj moremo mi, ki imamo 35,000 vojakov in sto topov, narediti Rumuniji, ki ima 500,000 mož in 3000 topov? Kdor ima veliko armado in dosti kanonov, lahko raztrga mirovno pogodbo, kadar hoče. Poglejte Turke! Mustafa Kemal paša ima 300,000 vojakov, zato je poljubno raztrgal sevraško pogodbo in danes sedi zavezanikom enak v Lozani."

Bivši kajsar noče plačevati davka.

Amsterdam. — Viljem Hohenzollern se prepira z nizozemskimi oblastmi radi davka, ki ga mora plačati od svojega gradišča, katerega je kupil v Doornu. Bivši nemški cesar se izgovarja, da ni prišel prostovoljno v Holandijo, zato da mu ni treba plačevati davkov. Davčna oblast se pa ne zmeni za njegove izgovore in zahteva plačilo.

Komunistično gibanje na Bolgarakem.

Sofija, 6. jul. — Cankovova vlada poroča, da je odkrila zelo obsežno komunistično gibanje v Plevni in zasledila veliko zalogo orožja in streliva, ki je prišlo iz Rusije. Kolarov, vodja bolgarskih komunistov, je bil aretiran, ko je prišel iz Moskve.

Ameriški oljni magnati v Rusiji.

Moskva, 6. jul. — Harry Sinclair, predsednik Sinclair Oil Co., in še več drugih oljnih magnatov iz Amerike je došlo v Moskvo. Od tu pojejo v Baku. Z njimi vzed je prišel tudi Albert B. Fall, prejšnji ameriški tajnik notranjih zadev. Fall pravi, da ni v zvezi s oljnimi magnati, pač pa da je prišel v splošnem proučevati Rusijo.

Frank leti navzdol.

Pariz, 6. jul. — Na pariški borzi je zopet panika. Vest iz Londona, da je Baldwin nedirektno zagrozil v zbornici, da bo Anglija tirjala vojna posojila od Francije, je pognala frank navzdol, tako da je danes vreden manj ko pet centov.

PIŠMA NA POŠTI.

v Chicagu imajo sledeči rojaki: Andrej Bezna, št. 9, Jozo Breko, št. 11, Ignac Kuehar, št. 69, Antonija Nadvornikova, št. 79, Frank Pasarič, št. 87 in Gaspar Pleuščič, št. 89. Pišma dobite na glavni pošti z Adams ceste v veži. Poleg tekoče številke povejta kraj, odkoder pišmo pričakujete.

KMEČKO-DELAVSKA KONVENCIJA V ZHAKENJU RAZDORA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

sno kljub temu pripravljene korakati s delavci na poti, kpelje h končnemu cilju."

Nato je govoril John C. Kennedy, ki je bil svojčas socialistični občinski zastopnik v Chicagu. On je bil tajnik komiteja, ki je spisal platformo. O tej trde wisconsinški kmetje, da se sklada s komunističnimi izjavami in tretjo internacionalo.

Glavne točke radikalne platforme so naslednje:

Nacionalizacija vseh javnih naprav in transportacije.

Industrije naj bodo v rokah delavcev samih. Osemurni delavnik v vseh industrijah; kdor bi kršil to določbo, mora prestat kazni v ječi. Narodna postava za otroško delo. Določitev najmanjše delavske meze. Prisilna izobrazba za vse, ki so pod starostjo 18 let. Vojaški bonus naj bo plačan iz davkov na dedščine, preoblike profite in "nezasužene dohodke".

Socialno zavarovanje. Narodna materska postava, po kateri naj dobivajo vse noseče ženske odškodnino za pokritje izdatkov en mesec pred in en mesec po otrokovem rojstvu.

Poljedelski odsek je poročal dodatno platformo, ki je bila sprejeta in ki se zavzema za naslednje cilje:

Javno lastništvo vse zemlje napram zemljiškim posestnikom. Javno lastništvo vseh prevoznih in obsevalnih sredstev pa vseh javnih naprav in naravnih zakladov.

Kontrola denarja in kreditov za služnost, a ne za profit. Vsi vojni dolgovi naj bodo plačani iz davka na preoblike profite. Moratorij za vsa bremena na kmetijah.

Ustava nove stranke se glasi takole:

Narodni izvrševalni odbor je najvišja vladna oblast nove stranke. Izvolijo ga delegati, ki zastopajo razne skupine. Stara kmečko-delavska stranka ima pet članov v tem odboru. Okoli dvajset članov tvori najvišjo vladno oblast pod to določbo.

Pododsek iz sedmih članov je svetovalni odsek narodnemu odboru. Narodni odbor imenuje načelnika in tajnika.

Sklicanje narodne konvencije boji v mesecu decembru ali januarju. Na tej konvenciji naj bosta nominirana kandidata za predsednika in podpredsednika. Članarina znaša \$1 na leto. Dodatni prispevki državnih in lokalnih podružnic bodo znašali 1 ali 2 centa na vsakega člana vsake tri mesece za zadrževanje narodnega odbora.

Narodni izvrševalni odbor bo imenovan na tej konvenciji, in kmečko-delavska stranka imej pet članov v njem.

Birokratizem v Rusiji.

Moskva. — (Feder. Press. Poročila Anise.) — V Moskvi prevladuje vtis, da zadnji naval proti Rusiji, ki se je izražal v furiji radi eksekucije vikarja Butkijeviča, potovanju maršala Foeha po malih deželah vzhodne Evrope, umoru Voroskega v Lozani in končno v ultimatu lorda Curzona, izvira iz jeze zapadnoevropske buržoazije, katere uvideva, da se Rusija res pomika k svojemu cilju: popolnejši kontroli svojega življenja, ki vodi v komunizem.

Eno temeljnih znamenj tega pomikanja je navidezno tako malenkostno, da ne zbujaa nobene pozornosti, vendar pa je tako važno, da je Lenin v kratkem odmoru svoje težke bolezni priporočil kongresu komunistične stranke, naj ga vpoštevata. Smatra se za najvažnejši korak, ki ga je storil kongres. Tiče se razmerja komunistične stranke napram državnemu aparatu.

Mar dolgočasna administrativna vsakdanjost? Ko je Miljukov v Parizu slišal o tem zaključku, je vzkliknil: "Zdaj pa nam je za zmirom zaprta pot do sprave s sovjetsko vlado!" — Te besede dokazujejo, da je ta navidezno majhna stvarca pokazala odločnost Rusije, iti naprej v komunizem in ne nazaj v kapitalizem.

Rusija je podedovala od carja strašno zanikrni državni stroj, ki je poln malih in velikih birokratov. To so uradniki, ki delajo šest ur dnevno in v resnici še toliko ne. Prihajajo v urade pozno, sedajo v pisarnah in pijejo čaj. Ko je prišla revolucija, so ti uradniki zastavljali. Boljševiki so jih prisilili, naj se vrnejo na delo, in

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Izšep. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik balniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jolo Zavrtnik, upravitelj glasila Filip Godina.

FOROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenskiar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vidar, Box 673, Ely, Minn., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Run, Pa.

ZAPADNO OKROZJE: John Grotel, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

Anton Sular, Box 104, Gross, Kane, za jugozapad.

Max Marx, Box 106, Buhl, Miss., za severozapad.

Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zeitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Samrah, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alai, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Owen, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Joe Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR! — Korrespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PIŠMA, ki so namenjena na pošto gl. predstelnika se naslovijo: Predsedništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniški tajništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki so tišlejo gl. izvrševalnega odbora in jednoto vobše se naslovijo: Tajništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. F. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zeitzu, predsedniku nadzornega odbora, žiger naslov je sporej.

Vsi pripravi na gl. porotni odsek so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglaš, naročila in spili vsa kar je v zvezi s glasilom (jednoto, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

vrnili so se, kakor je pozneje rekel Lenin: "Na našo nesrečo."

Bili so potrebni. Delavci niso imeli izkustva v vsakdanjostni uradu. Nekdo je moral vrniti pisarniške posle v uradnih pisarnah in ker drugih ni bilo, so delali dalje stari birokrati. In to je bila nesreča za sovjete, kakor je po tožil Lenin. Birokrati so ostali stari birokrati: korumpirani, prevzetni, oholi in prezirajoči kmeta in delavca. Kdor jih je podkupil, je bil bolje postrežen. Novi sistem vlade jim je dal še več prilike za korupcijo, ker danes je sleherni uradnik od najnižjega na kmetih zelo važna oseba. Korupcija se je tako razpasla, lenoba in zanikarost uradništva je bila tako velika in zaničevanje priprostega kmeta in delavca je postalo še tako notorčno, da skoro ni bilo več razlike med birokratizmom pokojnega carizma in sedanjim sovjetakim birokratizmom.

Sovjetski voditelji so se trudili na vse načine, da bi izboljšali razmere v tem pogledu. Tročklji je celo preda val uradnikom o dolžnostih prijaznosti napram delavcem in kmetom; dejal je in ponavljal neprestano, da državni uradniki, ki so surovi s nevednimi kmeti in delavci, morajo biti odaslovljeni in strogo kaznovani. Vse to ni nič pomagalo. Korupcija in grobost sta cveteli dalje. V začetku tega leta je sovjetska vlada vzela v roke železne vile in železno metlo in pričela pometati s birokratičnim gnojem. Na tisoče uradnikov je bilo obsojenih v zapor in približno 80 je bilo ustreljenih radi korupcije in drugih prestopkov. To je pa še nekoliko pomagalo. Ampak stari sistem je še ostal in negvarnost je bila, da se lumparija povrne.

Da se temu stori konec, je Lenin priporočil in kongres komunistične stranke sklenil sledeče: Vlada ima oddelek, ki je znan pod imenom "Delavska in kmetiška inspekcija". Ta oddelek ima oblast splošnega nadzorstva in kontrole nad vsemi vladnimi departimenti in industrijami ter skrbi, da se iztrebi korupcija, sabotaža in nezmožnost. Ali ta oddelek ni bil sam zmožen svojega posla. Zdaj pa je reorganiziran. Sestavlja ga petdeset najboljših komunistov, ki so direktno odgovorni komunistični stranki za svoje delo. Stranka je prevzela vrhovno kontrolo čez ves državni aparat sovjetske republike in s tem korakom je stranka dobila legalno mesto v vladi.

Doslej je stranka kontrolirala vlado le po posameznih členih v vladi, ali zdaj je vzela naravnost v svoje roke najvažnejši oddelek vlade: delavsko in kmetiško inspekcijo, s pomočjo katere hoče polagoma in stopnjema iztrebiti vse gnilobo iz državnega stroja in pomesti dočista s birokracijo, ostankom mrtvega carizma.

Naloga novega oddelka inspekcije je, preurediti ves državni aparat in ustvariti nov stroj, ki bo natančno vršil zaključke vlade in delavcev ter kmetov, ki so vlada.

Naloga je, narediti državni aparat, ki bo pripravljali pot komunizmu, ne pa vodil Rusijo nazaj v kapitalizem, kakor to delajo danes nekateri državni oddelki.

Ni čuda, da je protirevolucionar Miljukov v Parizu vzkliknil: "Zdaj nam pa je za vselej zaprta pot do sprave s sovjetsko vlado!"

Mednarodni jezik. Za jezik, ki bi se ga moral okleniti proletarijat, so se zadnja leta začeli zanimati kapitalisti. Žalostno dejstvo je, da proletarijat še vedno čaka, da jim buržoazija prinese, kar bi ji morali sami vrniti. Poudarjamo pa uvidevnost kapitalističnih sobičnežev, da jim prinese mednarodni jezik esperanto velikih dobičkov. Trgovski mednarodni kongres v Benetkah je ugotovil, da je uporaba esperanta neprecenljive vrednosti za trgovino in njen razvoj. To misel so sprejeli še tudi trgovske zbornice v največjih evropskih mestih, Parizu in Londonu; pa tudi New York je ne zavrača. Esperanto uvajajo še v strokovne, trgovske in obrtne šole, turističkim društvom priporočajo izdaje "Vodnikov" v esperantu i. t. d. Podravljamo ta napredek posebno zato, ker je dokaz za praktično vrednost esperanta, morbiti bodo zdaj prenehali nezavedne govoriti, da je esperanto utopija in da se ne bo torej nikdar uresničil.

NAZNAVILLO IN KANVALA

8 tužnim areem naznanjam sorodnikom, znanem in prijateljem žalostno vest, da je neusmiljena smrt pretrgala nit življenja moj nadvse priljubljeni soprog in materi sedmih še nedoraslih otrok v starosti dveh do dvanajset let

MARIJI ŠUNTA (roj. Kokliš)

Umrila dne 25. junija, 1923 v svoji najlepši dobi stara 35 let, 10 mesecev in 21 dni. Rojena je bila dne 4. avgusta, 1887 v Dolu pri Domžalah na Kranjskem. Pogreb se je vršil dne 29. junija, t. i. po katoliškem obredu na St. Mary pokopališče v Muskegon, Mich. Tukaj v Ameriki zapušča dva brata Victor Kokliš v Coloradu in John Kokliš nekje v Montani. Imela je veliko prijateljev kar je prišel njen pogreb in številni vneni podarjen v zadnji prijateljkipozdrav, za kar se vsem prav lepo zahvalim. Pokojnica je bila v petih minutah živa, zdrava in mrtva, zadela je je arčna kap, kakaj ni bilo absolutno nobene pomoči obraniti jo pri življenju. Torej še enkrat najlepša hvala vsem, ki ste me tolažili v mojih žalostnih urah. Tebi draga soproga in ljuba mati kličemo spavaj mirno v hladni ameriški zemlji, spomin na tebe ostane za vedno med nami. Žalujoci ostali: Joe Šunta, soprog. Rudolf, Joe Jr. in Frank, sinovi. Mary, Delia, Anna in Hilda hčere, vai v Muskegon, Mich.

Dvanajsturni delavnik je suženjstvo.

New York, N. Y. — Zvezni senator M. M. Neely iz Zapađ. Virginije je dne 4. julija označil to, da morajo jeklarji delati po dvanajst ur na dan, za tiranako postopanje.

Senator je govoril 2,000 osebam ob obhajanju narodnega praznika ameriške neodvisnosti ter očital jeklarskemu trustu, da postopa s svojimi 120,000 delavci kakor brezsrčni Simon Legrees s svojimi afriškimi sužnji.

Senator je vprašal: "Ali naj mar pričakujemo od ljudi vdanost zastavi, pod katero jih je dovoljeno imeti za sužnje? K nesreči obstoja tiranstvo v tej deželi pod to zastavo — tiranstvo, ki ga ne more nihče opravičiti, tiranstvo, ki bi se ga morali sramovati vsi.

"Nobeno trpinčenje podjarmljenih afriških sužnjev, ki jih je gonil k delu brezsrčni Simon Legrees, ni bilo tako škodljivo za zdravje in boljše življenjske reči kakor jeklarsko trpinčenje dvanajsturnega delavnika.

"Ameriški jeklarski zavod poroča, da se nikakor ne da sedaj odpraviti dvanajsturnega delavnika.

"Čemu naj sodi volk, kadar je pred sodiščem jaguje? Naša dolžnost je rešiti te sužnje iz krepiljev njih gospodarjev.

"Kristjani so ravno tako dolžni zabraniti 120,000 mezdin delavcem samomor, kakor mora policaj gledati na to, da si ta ali oni obupane ne prerokajo vratu, ali ne akooce z brooklynskega mostu v vodo. Naredimo 120,000 svobodnih mož iz ravno tolikšnega številca sužnjev dvanajsturnega delavnika s postavodajo, če se te ga ne da doseči drugače."

Nemci napadli francoske delavce.

Duesseldorf, okupirana Nemčija, 6. jul. — Trideset Nemcev je sredi napadla francoske železniske delavce v Essenu. Francozi so streljali v zrak, a bilo jih je premalo. Eden Franceoz je bil nevarno rabinen.

Nemški brezposelni delavci so včeraj demonstrirali pred mestno hišo v Essenu. Delavci prejemale po 53,000 mork dnevne podpore, zahtevajo pa 300,000 mark. Nova policija, katero so organizirali Francozi, je razpršila demonstrante.

Razne vesti.

SOLEK, KOMEDIJA — SMER, TRAGEDIJA — V DRAMI NA ELLIS ISLANDU.

New York, N. Y. — Solze so se mešale z smehom, komedija s tragedijo na Ellis Islandu zadnji ponedeljek.

Izmed 12,448 priseljencev, ki so dospeli v nedeljo semkaj na dvanajsetih potniških parnikih, je bilo zavrženih že 420.

Vsi ti so Grki ali domačini "druge Azije". Grška kvota — 622 oseb — je bila izčrpana, še preden je prispela ladja "Polonia" opoldne v nedeljo v kvarantino.

V ponedeljek zvečer je bil dovoljen vstop v celoti 4,000 osebam. Tako jih je bilo treba preiskati potem še 8,500 prvega navala. Pozneje je došlo še 4,000 priseljencev. Ta teden jih bo v celoti 20,000 na Ellis Islandu. 50,000 oseb je že priglašeni za prvi mesec novega fiskalnega leta, ki se je pričelo s 1. julijem.

Caesare Litterini iz Trenta, Italija, je bil prvi priseljenec, ki je stopil v tem letu na Ellis Island.

"Moj brat Bruno, ki biva v Fort Lee, N. Y., mi je pisal, da imajo zidarji po \$12 na dan. To liko ne zaslužio zidarji v Trentu niti za cel mesec ne," je dejal Litterini.

"Moj stric je poslal pome," je dejal Aristos Pappas iz Aten na Grskem. "Veliko denarja si naredi s prodajo opojnih pijač. Tudi jaz jih namravam prodajati." Pappas je eden tistih, ki se bodo morali vrniti v rojstne kraje.

Marija Guidio iz Napla je ena tistih mater, ki imajo največ otrok s sabo, in sicer jih ima nimanj kakor devet, a stara je šole 31 let.

Karnovan dvobojevnik v Rusiji.

Moskva, 6. jul. — Častnik Terov, ki je v dvoboju ubil drugega častnika po imenu Dijakovan radi neke deklinje, je bil obsojen na 18 mesecev ječe.

Rusko-japonska konferenca.

Tokijo, 6. jul. — Pogajanja med Japonsko in Sovjetsko Rusijo so do danes brez uspeha. Časopis je prerokuje, da iz te konference ne bo pogodbe.

Milenin:

Kočljiva zadeva.

Spominsko knjigo sem prinesel iz matuške Rusije, ki jo čuvam in hranim kakor mati prvorojenčka, kajti v dveh pogledih je jako zanimiva. V prvem pogledu predstavlja ves materialni blagor, ki sem ga poleg glave odnesel iz svetovne podivjanosti, v drugem pa mi služi in opravlja važen poklic, ker je prvorosten vodič skozi Alpe vsakdanjega življenja. In tudi glavnemu uredniku našega lista je tako ugajala ko sem mu jo pokazal, da je me mlo pogledal, rekoč: odpi jo večkrat in povej, kaj je v nji napisano. Rad mu ustrežem. Po točni izmeri in geometričnih formulah sem namreč ugotovil, da je naš urednik čisto krven socialist, ali da se izrazim bolj po domače, pristen velik sovražnik velikih trebušev, izvemelih seveda neke slučajne, ko je velik trebuš posledica velikega dogodka v človeški naravi. Ko sem ga nedavno obiskal v njegovi novi prestolici, mi je brez obotavljanja dovolil, da sem mu s strahom premeril najprej prsa in potem še trebuh. In sem v nepopisni radosti dognal, da meri čez prsa 99 cm, čez trebuh pa samo 96, kar je edino zanesljiv dokaz, da je mož poštenjak. In zato sem ga tudi vzljubil tako, da mu ne morem odreči nobene prokinje.

Mož beseda, kakor sem vedno, kadar nimam opravka z žensko, izvlečen torej iz domačega arhiva tisto knjigo in odpre. Slučajno se mi odpre na 199. strani. In čuje, kaj vidijo moje radovedne oči! Pod poglavjem od dnevnih izdatkih, ki so znaki menda okrog 5 milijonov rubljev, berem: Tomsk, 22. junija 1921. Odločitev iz uradnega glasila centralne vlade v Moskvi. Na temelju dekreta sovjetskih ljudskih komisarijev o brezposlojnosti zatiranju onih, ki izkoriščajo verski šut in cerkev v svoje sebične namene se sestavijo posebne komisije iz zastopnikov verske občine, mestne oblasti in duhovščine. Verniki naj volijo člane te komisije po svojem prepričanju, duhovščina naj pošlje tiste, ki jim najbolj zaupa, oblasti pa so navzoče zato, da uradno potrdijo izid preiskave. Po vseh vaših cerkvah carake Rusije so bile razstavljene takozvane relikvije

(rusko "mošči"), to so zemeljski ostanki umrlih pravoslavskih vernikov, ki jih je cerkev za njihove zasluge po smrti proglasila za svetnike. O teh relikvijah ali svetinjah je cerkev iz stoletja v stoletja trdovratno trdila, da so nedotaknjeni, neizpremenjeni in s posebno božjo milostjo prepojeni in morajo verniki častiti kot viden dokaz, da Bog še dandanes deluje in da oni, ki so mu ostali zvesti v življenju, ne more uničiti niti smrt. V mnogih krajih so bile te svetinje priljubljena božja pot, kamor so prihajale nepregledne množice naroda, da se poklonijo nestrohnemu ostankom božjih maziljenecov. Ker pa so bila ta božja pota pogosto le pripomoček za izsiljevanje denarnih sredstev in ker je vsak svetnik imel poleg sebe tudi skrinjico, kamor so verniki polagali realne dokaze svojega spoštovanja, je sovjetska vlada, sklenila storiti tem krivičnim razmeram konec. Stojče na stališču, da ni nobene razlike med bogatim in bednim, med učenjkom in bebecem, med plemičem in seljakom, da so vsa živa bitja v enaki meri podvržena naravnim zakonom, da torej vsako telo po smrti stoji in da so čudeži samo produkt prenapetih živcev in prebrisanih glav, ki izsiljujejo ljudsko nevednost v svoje svrhe, hoče vlada na primerih dokazati vernemu ljudstvu, da so vsi verski nauki o svetnikih in svetinjah navadna laž in prevara. Po vseh mestih in vaseh, kjer se nahajajo dozdnevni ostanki svetnikov, naj mestne oblasti takoj po razglasitvi dekreta skličejo omenjene komisije, ki naj strogo preiščejo vsako svetinjo posebe in pazi- jo, da pri tem z nobeno besedo ali dejanjem ne žalijo verskega čuta navzočih občanov. Točne podatke o rezultatu preiskave naj komisije pod odgovornostjo predsednika sporoče centralni komisiji v Moskvi.

To je bil torej ukaz vlade. Obracam list in berem dalje: Na temelju dozdanih poročil podeželjskih komisij objavlja centralna komisija nastopne podatke: V mestu N. kurake gubernije je komisija v navzočnosti mnogih vernikov odprla stekleno posodo, v kateri so se po nauku cerkve nahajale roke in noge svetnika v istem

stanju, kakor so jih položili tja pred 200 leti. Ko so prisotni zastopniki verske občine na predlog vladnih delegatov dvignili svileni tančico, pod katero so počivali dozdnevni nestrohnili udje človeškega telesa, so našli iz voska ponarejene roke in noge, zvezane s prožno in pritrjeno h kovinastemu ogrodju v podobi telesa. Kosi voska so bili brez težave odstranjeni in predsednik komisije jih je izročil okrog stoječim vernikom s prošnjo, naj jih pretope v sveče in poklonijo v spomin domačemu župniku. Sami pa naj še nadalje poljubljajo in ližejo prazno stekleno omarico ter nosijo "čudotvornemu svetniku" težko zaslužen denar.

Drugi slučaj. V mestu H. heronske gubernije, kjer so bile svetinje posebno znamenite in je bila božja pot znana širom Ukrajine, je preiskava dognala zelo zanimive in celo kočljive stvari. Ko so dvignili pozlačeni pokrov in sneli z dozdnevno nestrohnega trupla patrona tamkajšnje župnije dragoceno odelo, so našli umetno sestavljen skelet, v notranjosti pa so bile shranjene avilene ženske nogavice in lakasti čevlji. Manjkalo je samo še najbolj intimnega predmeta ženske toaleta, pa bi bil svetnik popoln. Pri pogledu na te relikvije so verniki kimali z glavami, pobožne ženske pa so se začele križati in šepetati: Satan jih je obsedel. Antikrist je poslal svoje sluge med nas, da pogubi naše duše. Poleg omenjenih predmetov je bil skelet napoljen še z drugo navlako, ki bo ostala na mestu dotlej, dokler si vsi občani ne ogledajo svojega nebeškega pokrovitelja. Kopijo sestavljenega akta prilagamo poročilu.

Tretji slučaj. V mestu H. omake gubernije je komisija dognala, da je bila v steno za glavnim altarjem vžidana glava dozdnevnega svetnika, ki je vzbujala med mestnim prebivalstvom velik strah in zaupanje. Ob vsakem večjem cerkvenem prazniku ali kaki drugi svečanosti so se namreč odprle na tej glavi oči, iz katerih je odseval nekak tajinstveno-otožen sijaj. Ljudje so govorili, da svetnik gleda, kako verno ljudstvo časti njegov spomin. Pod steklenim pokrovom je komisija našla leseno, umetno pobarvano glavo, v nji

pa je bil z električnim tokom spojen mehanizem, ki je lahko poljubno odpiral ali zapiral umetne oči. Pritiskati je bilo treba samo na skritveni gumb in priprava je takoj delovala. Navzoči verniki so bili zelo ogorčeni in mnogi so zahtevali, naj župnika zaradi prevare izroče sodišču.

Ko sem prebral ta zadnji slučaj, sem kihnil in se nehote spomnil naše Johance v Vodich, ki je nekoč prelivala nedolžno govejo kri. Res čudno, da so v 20. stoletju ljudje še tako pametni. Kočljiva zadeva, ali pravzaprav kočljive zadeve pa so se vršile daleč na severu in v davni prošlosti, zato zaprem knjigo in bom molal dotlej, dokler me glavni urednik znova ne premoti s kako prošnjo. Prihodnji mu pa premerim še glavo.

Reje severnih jelenov v Alaski.

(Jugoslov. oddelak F. L. I. S.)

Pred 33 leti ni bilo niti enega soba ali severnega jelena (reindeer) v Alaski. Danes jih je četrtn milijona in njih vrednost se ceni na \$6.250.000. Dve tretini sobov je lastnina Bakimovcev in Indijancev, domorodcev v Alaski. V poletju leta 1890 je dr. Jackson, generalni agent federalnega prosvetnega urada v Washingtonu, obiskal naselbine domorodcov ob tedaj še precej nepoznani obali severozapadne Alaske. Našel je, da so domačini revno životariji, preživljajoč se z onimi kiti, tulnji in mroži, ki so ji mogli uloviti. Na drugi strani pa je našel, da le malo milij preko morja, onstran Beringovega preliva, kjer podnebje in zemlja sta popolnoma enaka, je bilo ogromnih čred sobov, ki so preživljale sibirski domačine. Meso in mleko teh severnih jelenov je nudilo hrano, njih koža je preskrbovala domačine z oblačilom in odejami, in vrhutega je bil sob rabljen po čim višji vprego in tako pomagal vzdrževati promet med oddaljenimi naselbinami.

Ko se je dr. Jackson povrnil v Washington in poročal o tem vlad, se je vzbudilo zanimanje, da bi se sob vpeljal tudi v Alasko. Nabrana je bila iz privatnih dopisnikov vsota od \$2.146. S tem denarjem so l. 1891 kupili prvih 16 jelenov v Sibiriji in l. 1892 nadaljnjih 171. Mali parnik je prevažal jelene iz severne Sibirije čez morsko ožino v Alasko. Od tedaj je kongres vsako leto nakazal od \$5.000 do \$25.000 za nakup sobov in njihovo rejo. Od leta 1892 do 1902, ko je ruska vlada prepovedala nadaljnje izvažanje živih jelenov, je ameriška vlada nakupila za Alasko vsega skupaj 1.280 jelenov. Ta mala čreda se je od tedaj toliko pomnožila, da je danes v Alaski 250.000 sobov.

Vlada je poskrbela za sistematičen poduk o-reji severnih jelenov. Mladi Eskimovci dobivajo poduk kot šolarji in po štirih letih vajenstva dobivajo čredo sobov v svojo lastnino. Klaje jelenov za meso je regulirano. V zaščito industrije je prodaja kož prepovedana razun domačinom.

Tako se je zgodilo, da je tekot manj od ene generacije reja severnih jelenov povzdignila pašnike

RADA BI IZVEDELA

za mojega bratrca Rudolfa Zore doma iz občine St. Lambert, okraj Litija, Jugoslavija. Ako kdo rojakov ve za njegov naslov, naj mi ga javi, če bo pa sam čital to, naj se nemudoma oglasi, ker poročati mu imam važne stvari iz stare domovine, prijavi naj se svoji sestrični: Mariji Benedičić, P. O. Box 173, Adamson, Okla. (Adv.)

NA PRODAJ JE

dvonadstropna 5 in 6 sobna, iz opeke sezidana hiša. Plin, elektrika, kopalnice in vse potrebno. Građa dve (loti) stavbišča. Proda se za \$9200. Mi vzamemo mortgage in ostalo plačate. — Oglasite se pri: Joseph I. Novak, Real Estate Office, 4010 W. 26th Street, Chicago, Ill. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljše in najcenejše. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Gročarjem, sladničarjem in v prodajalnice živilnine damo primeren postop pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

16401 Superior Avenue, Cleveland, O.

od polarnih pokrajin do severnega Pacifika za celo stopinjo civilizacije; kočljivi lovci so postali pastirji, civilizirani ljudje, katerim črede severnih jelenov nudijo obstanek in tudi bogastvo. Ceni se, da je v severni in zapadni Alaski približno 200.000 kvadratnih milj puste zemlje brez dreves, ki nima nikake vrednosti za poljedelstvo ali ki bi mogla služiti za pašo štirim milijonov severnih jelenov. Prav mogoče je, da bodo Združene države v nadaljni bodočnosti dobivale znaten del svoje zaloge mesa iz sobovih čred v Alaski.

RAZNO.

Interesantno dogodbico priobčuje "Arbeiter Zeitung": Neka dunajska židovska cerkevna bratovščina je pred časom najela zasebno stanovanje, ki ga je uporabljala za molinico. Hišni posestnik je pred nedavnim tej bratovščini stanovanje odpovedal, toda okoliščine so se to odpoved zavrnile. Zadržni torej se je radi te razsode vršila vzklicna razprava pred višjo instanco. Tu moramo pripomniti, da varuje avstrijski stanovanjski zakon le najemnike stanovanj ali pa poslovnih prostorov (v nemščini se to lepše sliči: Geschaeftslokale), dočim dela za eksecirne prostore izjemo. Zastopnik hišnega posestnika je torej zahteval, naj se vzkliku ogori, ker ni molinica ne stanovanje ne poslovni prostor, temveč spada v eksecirne prostore, dočim je zagovornik židovske bratovščine stal na stališču, da je molinica — poslovni prostor (kakor reče nemško: Geschaeftslokal). "A. Z." pripominja k temu: Vzklicni senat je bil torej primoran odločiti samo o tem, če je kaka božja hiša eksecirni prostor za vero ali pa poslovni prostor za prodajanje vere. Senat se vzkliku zavrnil. Ker je pa stvar načelne važnosti, je dopustil revizijo, ki naj izvede najvišje vzklicne instance. Prav radovedni smo, kako bodo sedaj v Avstriji rešili to vprašanje: ali je cerkev bolj podobna soldatom ali pa — kšeftu...

Dema roka sv. Františka. Jezuitje vladajo sedaj po svetu desno roko sv. Františka. Vrše se velikanske ceremonije, ki prekašajo one v srednjem veku. Ta "roka" je romala sedaj po Franciji, po Španiji in po Italiji. Tudi v Trstu so priredili z njo cirkuske predstave, katerim je prisostvovala 100.000 glava množice. Ljudje se dajo še sedaj prav imenito goljufati in jezuitje znajo še sedaj prav dobro polniti svoje nasitne malhe s pomočjo gnilih kosti, ki so jih najbrže pobrali iz svojih inkvizitorskih temnic in na račun ljudske neumnosti. Pri tem so se dogajali čudeži. Tako piše ljubljanski "Bogoljub": V Tr-

stu je zadobila zdravje, in sicer v hipu, neka Elsa de Reya, ki je bila dve leti v postelji radi kolnice. Opravljala je desetrednevno na čast svetniku, nato pa se je de- teknila svetinje. Poprej čisto trdnoga se je gibala, in bolnica je vstala ozdravljena. Šla je v cerkev, da se zahvali. V "Listnicu uredništva" pa beremo še tole: "K. K. Č. Vi bi radi, da bi se roka sv. Františka pripeljala tudi v Ljubljano! Bomo povprašali, a n- vemo, če bo mogoče." — Škoda! Ljubljanci bi se lahko enkrat pošteno zabavali s cerkvenimi klo- vni in coprniki.

Naročite "Prosveto" vašem sorodniku ali prijatelju v staro domovino.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE

S. N. P. J.

Književna matiča Slovenske narodne podpornice jednate je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz dolejškega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenetike. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslali denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Njeno življenje.

Povest — Spisala Zofka Kveder-Demetrovič.

Knezeva knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

Umirala sta mu hči in sin in ni obiskala njegova molitev njune smrtne postelje; strah očevega srca se ni dotaknil smrtni roke, da jo zadrži; smejal se je v tisti uri, ko ju je obhajala smrtna bridkost.

Kakšen oči jima je bil, koliko sta ga poznala? Kaj je storil za svoja otroka? Kakšna je bila njegova ljubezen? Kakor senca, ki je in ni. Njegovo srce je lahkomišno, prazno in plitko. Vse pozabi v hipu. Kaj je dal sinu in hčeri? Smejale se je včasih z njima, kakor bi se bil smejal vsak tuji človek, ki gre mimo in ju sreča.

Z grešno roko je odprl vrata v hišo. Pri mizi je sedela njegova žena. Vsa tuja je bila, nikdar je ni poznal take.

"Prišel sem, Tilda," je rekel.

"Prepozno si prišel," mu je odgovorila in njeno srce se je zakrknilo zanj.

VIII.

Bilo je že poletje, ko so jo četrti vrgle porodne muke na posteljo. Kakor slepa in gluha je živela, odkar sta umrla Mirko in Elia. Kakor da je njeno telo iz kamna in ne iz živega mesa in tople krvi. Kakor maska je bilo njeno lice. Lepo je bilo in vendar so bežale oči od nje, kadar so jo pogledale. Vsa blede je bila, resno in žalostno so gledale velike oči. Ustnice se niso nikoli premaknile v smeh, na visokem, belem čelu je stalo zapisano njeno gorje. Včasih je Mimica pritekla k njej in tik pred njo so ji omahnile ročice. Tako visoka je bila mati, v tuj, neznan in skrivnosten svet so gledale njene oči. Otroku je obstal veselil klje v grlu, dete se je zdrnilo, še manjše je postalo, bedno in ubogo. Takrat se je sklonila mati k njej, vzela jo je v naročje, naslonila je obraz na njeno drobno glavo.

"Nikar se mamice ne boj. Mimica! Mamica te ima rada, samo nesrečna je, smeja se ne zna. Ali ti si pridna, ti si dobra..."

Tiho je ždelo dete, materi na kolenih, polahko jo je božalo, akoraj boječe; molčalo je in premišljevalo. Zopet se se zagledale materine oči daleč, daleč, orosile so se, nekaj so tožile, nekaj so pripovedovale. Mati je pozabila na Mimico in dete je oprezno zdrknilo raz njena kolena in je skočilo v kuhinjo k Leni, ki je znala peti neke smešne, vesele pesmi in pripovedovati prelepe pravljice.

Iz zdaj so četrti pokale njene kosti v porodnih krčih. Surovo in brezobzirno je posegla priroda v njeno telo, da izluščil iz njega novo bitje, novega človeka. Mimica so trepetale in se napenjale v brutalnih mukah. Stisnila je zobe in pesti, da bi trpela molče. Ali nekaj je odprlo

njena usta, da so zastokala, da so zavpila, zavila v pomoč, kakor samotna zver vije v gozdu. Ura in ure se je trgalo njeno naročje in znoj jo je obilaval vso od neopisnih in strašnih bolečin, ki so prokleta in obenem sveta dedščina ženskega rodu od pokolenja do pokolenja. Kakor bilko je zlomilo trpljenje njeno voljo in ji pačilo obraz od nečloveških bolečin. Skrivnostna in veličanska sila je držala njeno telo v svojih pesteh, da se je zvižalo in metalo kakor črv. Rodilo se je dete vseh mater vseh narodov in vseh časov.

Sin je bil in ko se je brez nekaj ur prebudila iz omotice, v katero so jo vrgle muke in slabosti, ter so ji ga položili v roke, je videla, da je bil podoben njenemu očetu. Že tega prvega dne je bil podoben njenemu očetu.

Obhajala je njeno dušo presladka sreča, vsa žalost je izginila iz njenega srca, presunila je njeno telo nova moč.

"Hvala ti, o Bog, mojemu očetu je podoben, hvala!" je zapelo v njenih grudih kakor zvon in sladke solze so zmočile njen obraz.

Kakor od nebes poslan se ji je zdel ta otrok, ki se ga je bila branila in bala. V sladko nadomestilo ji je bil dan za hčer in sina, ki ju je ugrabila smrt; v tolažbo za dolga leta razočaranja in trpljenja. Izpolnjena obljuba njenih sanj ji je bil, davnih deklinskih mial in želja. Plačilo za hrabrost, s katero je nosila svojo usodo in se borila z njo. Sveto zagotovilo ji je bil za boljše dni, za mirno starost.

Njen sin je bil, podoben njenemu očetu. Tak bo, kakor je njen oče, značajan in pošten. Kakor iz jekla bodo njegove obljube, v njegovih besedah ne bo laži, in kakor kristal čista bodo njegova dejanja.

Vsak dan jasneje je vstajala podoba njene očetv v njegovem obrazu. S svetim spoštovanjem je gledala, kako se odgrinja velika skrivnost podedovane krvi v malem otroškem telesu. Čisto rahlo so bile še poteze, otroške, nežno vrisane v mehki, sladki obraz. In vendar jih je že spoznavala s trepetajočim sremem. Vse te oblike je stokrat in tisočkrat gledala v ljubljenem obrazu oboževanega očeta. Vse te poteze je že videla, zrele in moške, spoštovanje zbujajoče.

Ah, vsa njena nekdanja moč se ji je povrnila podvojena in potrojena. Ni več se ni bala ničesar. Vse, kar se je grešilo na njej, vse, kar se ji je zgodilo, vse, vse ji je povrne ain s stoterimi obrestmi, vse ji poplača z ljubeznijo in srečo.

Krstili so ga za Rajka.

Pisala je očetu, da se je prebudila v novo življenje, v novo upanje. Privrkat mu je odkrila v dolgem, dolgem pismu vso nesrečo svojega izgrešnega zakona. Opisala mu je svoje borbe, tista prva leta v Dragi, tiste strašne noči, ko je čakala svojega moža, kdaj se vrne iz gostilne, in je prihajal pijan domov k mladi ženi. Vse svoj strah mu je opisala, vsa razočaranja, vse, kar ji je storil mož zlega, njegove laži in njegove prevare.

(Dalje prihodnjič.)